

อันตรายจากสาร PPA (ตอนที่ 1)

ผศ.นพ.ปัญญา คุณวัฒน์

ภาควิชาเภสัชวิทยา

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

PPA ย่อมาจาก phenylpropanolamine (เฟนิลโพรพานอลามีน) ประเทศไทยเคยใช้เป็นส่วนผสมในยาแก้คัดจมูก มีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดหดตัว และทำให้ความดันเลือดเพิ่มได้ โดยเฉพาะในผู้ที่ เป็นโรคความดันโลหิตสูง มีสูตรคล้ายกับอนุพันธ์ยาบ้าชื่อ methamphetamine (เมธแอมเฟตามีน) กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้บริษัทยาในประเทศไทยแก้ไขทะเบียนตำรับยาที่มี PPA เป็นส่วนผสมให้เสร็จสิ้นภายใน 180 วัน เพราะพบว่า PPA อาจเป็นเหตุให้เลือดออกในสมอง ซึ่งเป็นผลเสียที่ร้ายแรง และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ไม้อาจแก้ไขให้คืนดีดังเดิมได้ และไม่อาจคาดได้ว่า จะเกิดกับผู้ใช้ยารายใด ในขนาดpkเท่าใด ผู้ได้รับยาดังกล่าวจึงอาจไม่ปลอดภัย และก่อนมีประกาศห้ามของกระทรวงสาธารณสุข PPA เป็นตัวยาที่เป็นส่วนประกอบของยาแก้หวัด และยาแก้ไอสูตรผสมแบบตายตัวหลายชนิดในประเทศไทย นอกจากนี้ ในต่างประเทศยังใช้เป็นยาลดความอ้วนด้วย สำหรับประเทศไทยไม่นิยมใช้เป็นยาลดความอ้วน เพราะมียาอื่นที่ได้ผลดีและปลอดภัยกว่า

สาร PPA มีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดในร่างกายหดตัวเล็กน้อย รวมทั้งหลอดเลือดที่เยื่อจมูกก็หดตัวด้วย เมื่อหลอดเลือดหดตัว ช่องว่างระหว่างเซลล์เยื่อจมูกหลอดเลือดจึงแคบลง สารน้ำซึมผ่านเยื่อจมูกหลอดเลือดออกมาอยู่ภายนอกได้น้อยลง ทำให้เยื่อจมูกบางลง และอาการคัดจมูกลดลงจึงทำให้จมูกโล่ง PPA จะเริ่มออกฤทธิ์หลังจากรับประทาน 1/2 ถึง 3 ชั่วโมง การรับประทานยาที่มีส่วนผสม ppa ถ้าไม่รับประทานเกินขนาดที่ระบุไว้ในฉลาก มักไม่ทำให้เกิดอาการผิดปกติ หากรับประทานเกินขนาด อาจทำให้ปวดศีรษะได้ เนื่องจาก PPA ทำให้ความดันเลือดสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังอาจทำให้ตื่นเต้น นอนไม่หลับ คลื่นไส้ อาเจียนได้

เมื่อ PPA ถูกห้ามใช้ไปแล้ว ยังมียาอื่นที่ใช้ทดแทน PPA ซึ่งเป็นยาแก้คัดจมูก อีก 2 ชนิดคือ ฟีนิลเลพรีน และ สูดออีฟีดรีน ซึ่งออกฤทธิ์ในแบบเดียวกับ PPA การใช้อย่าเหล่านี้จะต้องแน่ใจว่ามีได้เป็นโรคความดันเลือดสูงอยู่ก่อน เพราะในโรคความดันโลหิตสูงนั้นส่วนใหญ่จะไม่มีอาการ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของแพทย์จะต้องวัดความดันเลือดก่อนจ่ายยาประเภทนี้ให้กับผู้ป่วย ส่วนในการซื้อยาแก้หวัดรับประทานเองนั้น ต้องอ่านฉลากดูก่อนรับประทาน เพราะการรับประทานยาโดยไม่อ่านให้ดีก่อนทำให้ยิบยาผิดได้ โดยเฉพาะยาที่ชื่อ รูปเม็ด หรือแคปซูลคล้ายกัน แล้วสังเกตที่ส่วนผสมดูว่าไม่มีเฟนิลโพรพานอลามีนอยู่ในส่วนผสม ถ้าท่านอ่านได้ไม่คล่องให้หาผู้ที่อ่านได้คล่องอ่านให้ฟัง ถ้าท่านสงสัยในความปลอดภัยให้สอบถามจากเภสัชกรประจำร้าน

PPA ก็เหมือนกับยาทุกชนิดที่มีทั้งคุณและโทษ นอกจากบรรเทาอาการคัดจมูกแล้ว PPA ยังทำให้ความดันเลือดสูงได้ เพราะทำให้หลอดเลือดทุกแห่งในร่างกายไม่ว่าจะเป็นที่เยื่อจมูกหรือที่ใดก็ตามหดตัว เมื่อความดันเลือดสูงมากจึงทำให้เลือดออกในสมองจากบริเวณที่มีจุดอ่อนอยู่แล้วได้ อันตรายจะเกิดได้ง่ายกับ ผู้ที่มีความดันเลือดสูงอยู่แล้วแต่ไม่ทราบมาก่อน เพราะโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่ไม่มีอาการและเกิดกับผู้ที่รับประทานยาเกินขนาดที่กำหนดในฉลากยา

จึงมีข้อควรระวังและข้อแนะนำในการใช้ยาไว้ ดังนี้

- ยาเป็นสิ่งที่มียกทั้งคุณและโทษ ไม่มียาชนิดใดเลยที่ไม่มีโทษ
- เก็บยาในที่สูง พ้นมือเด็กเล็ก ควรเก็บยาไว้ในตู้ยามิดชิดมีฝาปิด ในตำแหน่งไกลห้องน้ำ
- ควรใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น และแน่ใจว่าใช้แล้วได้ประโยชน์
- ยาไม่ใช่อาหารอย่านำมารับประทานเล่น
- แจ้งให้แพทย์ทราบล่วงหน้าว่าตนเองแพ้ยาใดบ้าง
- ดูวันที่ที่ระบุกำกับให้แน่ใจว่ายานั้นยังไม่หมดอายุ แผลงยาอยู่ในสภาพเรียบร้อย เม็ดยาไม่ขึ้น หรือเปลี่ยนสี
- อ่านขนาด และวิธีใช้ให้เข้าใจ แล้วทำตามนั้น การใช้เกินขนาดทำให้เกิดพิษ และใช้น้อยไปก็ไม่ได้ผล
- ดื่มน้ำตามให้มากพอหลังรับประทานยา จะช่วยให้ยาละลายได้เร็ว และเริ่มออกฤทธิ์เร็วขึ้น
- หลังรับประทานยา หากมีอาการผิดปกติ เช่น ผื่นคัน หายใจไม่สะดวก รีบไปปรึกษาแพทย์ หรือเภสัชกรใกล้บ้าน
- หลังได้รับการแก้ไข สืบดูให้แน่ชัดว่าท่านแพ้ยาใด ยานั้นมีส่วนผสมอะไรบ้าง จดลงกระดาษติดตัวไว้
- หากมีข้อสงสัยเรื่องการใช้ยา ควรโทรศัพท์ปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรก่อน จะลดความผิดพลาด

ชีวิตท่านเป็นสิ่งมีค่า ก่อนใช้ยาพึงตั้งสติ

.....